

प्रशासकीय मान्यता

रब्बी हंगाम २०१२-१३ करिता केंद्र शासनाकडून
राज्य शासनाला प्राप्त मदत निधीचे वाटप
रोखीत व सुधारित दराने करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: नैसआ-२०१३/प्र.क्र.११६/१०-अ,

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक ,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

तारीख: १८ जानेवारी, २०१४.

वाचा :- अ) टंचाई संदर्भात महसूल व वन विभागाचे खालील शासन निर्णय,

- १) क्रमांक : एससीवाय-२०११/प्र.क्र. ३२६ (भाग १)/म-७, दिनांक १८ जानेवारी, २०१२
- २) क्रमांक : एससीवाय-२०१२/प्र.क्र. ७६ /म-७, दिनांक २६ मार्च , २०१२
- ३) क्रमांक : एससीवाय-२०१२/प्र.क्र. ४२८ /म-७, दिनांक ९ जानेवारी, २०१३
- ४) क्रमांक : एससीवाय-२०१३/प्र.क्र. ४ /म-७, दिनांक २१ जानेवारी, २०१३
- ५) क्रमांक : एससीवाय-२०१२/प्र.क्र. ४२८/म-७, दिनांक ६ फेब्रुवारी, २०१३
- ६) क्रमांक : एससीवाय-२०१२/प्र.क्र.५७ /म-११, दिनांक १६ मार्च, २०१३
- ७) क्रमांक : एससीवाय-०१/२०१३/प्र.क्र.२२ /म-११, दिनांक २० मार्च, २०१३

ब) १) केंद्र शासन, शासन निर्णय क्र. ३२-७/२०११-NDM-I, दि. १६ जानेवारी, २०१२,

२) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. No३२-३/२०१२-NDM-I, दि. ३१ मे, २०१२,

३) केंद्र शासनाने पत्र क्र. No३२-३/२०१२-NDM-I, दि. २४ जानेवारी, २०१३.

प्रस्तावना :-

वर्ष २०१२-१३ मध्ये रब्बी हंगामात राज्यातील काही भागात अपुऱ्या पावसामुळे ५० पैसे पेक्षा कमी आणेवारी असलेल्या गावातील शेतकऱ्यांना अर्थसहाय्य करण्याकरिता राज्य शासनातर्फे मदत व पुनर्वसन विभागामार्फत केंद्र शासनाला ज्ञापने सादर करण्यात आलेली होती. केंद्र शासनास ज्ञापन सादर करतांना प्रत्यक्ष ७/१२ वरील नोंदीप्रमाणे बाधीत शेतकऱ्यांना करावयाच्या रक्कमेची मागणी रु.८२४.८८ कोटी आहे. रब्बी २०१२-१३ मध्ये जिल्हाधिकारी यांनी जाहीर केलेल्या अंतिम पैसेवारीच्या आधार ५० पैसेपेक्षा कमी पैसेवारी असलेल्या बाधीत गावातील बाधीत शेतकऱ्यांना केंद्र शासनाच्या सुधारित दराने मदत देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

(१) रब्बी २०१२-१३ मध्ये दुष्काळामुळे बाधीत गावातील अत्यल्प भूधारक व अल्प भूधारक व बहुभूधारक शेतकऱ्यांना शेती पिकांसाठी आणि फळ पिकांसाठी केंद्र शासनाच्या सुधारित दराने मदत देण्यास खालील प्रमाणे शासन मान्यता देत आहे:- केंद्र शासनाने मार्च, २०१३ पासून दुष्काळसंदर्भात द्यावयाच्या मदतीच्या दरात सुधारणा केली आहे. त्यासंदर्भातील आदेश केंद्र शासनाने दिनांक २१ जून, २०१३ रोजी निर्गमित

केलेले आहेत. त्या अनुषंगाने केंद्र शासनाच्या दिनांक १६ जानेवारी, २०१२ च्या आदेशातील असुधारित दर व दिनांक २१ जून, २०१३ च्या आदेशातील सुधारित दर याबाबतचा तपशील पुढील प्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	बाब	तपशील	असुधारित दर प्रति हेक्टर (दि.१६ जूनवारी, २०१२ रोजीच्या आदेशातील)	सुधारित दर प्रति हेक्टर (दि.२१ जून, २०१३ च्या आदेशातील)
१	शेती पिके	कोरडवाहू क्षेत्र	रु.३,०००/-	रु.४,५००/-
२	शेती पिके	आश्वासित सिंचन क्षेत्र	रु.६,०००/-	रु.९,०००/-
३	फळ पिके	बहुवार्षिक पिके	रु.८,०००/-	रु.१२,०००/-

केंद्र शासनाने विहित केलेल्या सुधारित दराने बाधीत शेतकऱ्यांना करावयाची मदत खालील प्रमाणे राहिल:-

अ.क्र.	बाब	लाभार्थी	मदतीचा दर
१	शेती पिके, फळ पिके व वार्षिक रोवणी पिके	अत्यल्प भूधारक शेतकरी (१ हेक्टर पर्यंत) आणि अल्प भूधारक शेतकरी (२ हेक्टर पर्यंत)	रु.४,५००/- प्रति हेक्टर (कोरडवाहू क्षेत्रासाठी) रु.९,०००/- प्रति हेक्टर (आश्वासित सिंचन क्षेत्रासाठी) परंतु किमान रु.७५०/- पेरणी झालेल्या क्षेत्रापुरते मर्यादित.
२	बहुवार्षिक पिके (फळपिके)	अत्यल्प भूधारक शेतकरी (१ हेक्टरपर्यंत) आणि अल्पभूधारक शेतकरी (२ हेक्टरपर्यंत)	रु.१२,०००/- प्रति हेक्टर / किमान रु.१५००/- तसेच पेरणी झालेल्या क्षेत्रापुरते मर्यादित.
३	वरील अ.क्र. १ व २ प्रमाणे	बहुभूधारक (२ हेक्टरवरील) शेतकरी	१ हेक्टर पर्यंतच वरील दराप्रमाणे मदत अनुज्ञेय आहे.

(२) जिरायत व बागायत पिकांचा विचार न करता, रु.४,५००/- प्रति हेक्टर या प्रमाणे अल्प व अत्यल्प भूधारकांना व १ हेक्टर मर्यादित बहुभूधारक शेतकऱ्यांना रोखीने मदत देण्यात यावी. किमान रु.७५०/- (पेरणी झालेल्या क्षेत्रापुरती मर्यादित) बहुवार्षिक फळपिकांसाठी रु.१२,०००/- प्रति हेक्टर किमान रु.१,५००/- (पेरणी झालेल्या क्षेत्रापुरते मर्यादित) मदतीचे वाटप करण्यात यावे.

(३) रब्बी २०१२-१३ मधील महसूल यंत्रणेकडून प्राप्त झालेल्या सोबत जोडलेल्या प्रपत्रातील संकलीत अहवालानुसार रु.८२४.८८ कोटी निधीचे वाटत रोख स्वरूपात करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. मदतीचे प्रमाण या मागणी पर्यंत मर्यादित ठेवण्यात यावे. या पेक्षा जास्त निधी मंजूर केला जाणार नाही याची सर्व जिल्हाधिकारी यांनी दक्षता घ्यावी.

(४) निधीचे वाटप रोख स्वरूपात करण्याची कार्यवाही मदत व पुनर्वसन विभागाने क्षेत्रीय स्तरावरील महसूल यंत्रणेमार्फत पार पाडण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. त्यासाठी जिल्हाधिकारी कार्यालयास त्यांचे मार्फत वितरित मदतीच्या ०.५ टक्के प्रशासकीय खर्च देय राहिल. मदतीच्या वाटपासाठी जिल्हाधिकारी यांना इतर विभागाच्या कर्मचाऱ्यांची सेवा अधिग्रहित करण्याचे अधिकारी राहतील.

(५) रु.८२४.८८ कोटी निधी बाधीत शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देण्याकरिता संबंधित निधी वितरणाचे आदेश मदत व पुनर्वसन विभागाने तात्काळ निर्गमित करावे.

(६) निधीच्या वाटपासंदर्भात सर्वसाधारण मार्गदर्शक सूचना खालीलप्रमाणे राहतील त्यात मदत सत्वर करण्याच्या दृष्टीने आवश्यक सुधारणा व बदल करण्यास मदत व पुनर्वसन विभागास अधिकार राहतील.

- (i) ही मदत संबंधित खातेदाराच्या बँक बचत खात्यात थेट जमा करावी. ज्या शेतकऱ्याचे बँकेत बचत खाते नसेल त्यांचे झिरो बॅलन्स खाते उघडून त्यांच्या खात्यामध्ये मदत रक्कम जमा करण्यात यावी.
- (ii) मदतीची रक्कम बाधी त खातेदाराच्या बँक खात्यावर थेट जमा करतांना मदतीच्या रक्कमेतून कोणतीही वसुली करू नये.
- (iii) कोणत्याही खातेदाराला रोखीने मदत न करता, बँक खात्यातच मदत जमा करण्यात यावी.
- (iv) मदत योग्य व्यक्तींना योग्य त्या प्रमाणात मिळेल याची दक्षता घेण्यात यावी व त्यासाठी उदा. पात्र खातेदाराची बिनचूक यादी बनविणे, चावडी / ग्राम पंचायत / फलकावर यादी ठळकपणे लावणे, अचानकपणे तपासणी करणे इ. बाबींचा अवलंब करण्यात यावा.
- (v) शेतकऱ्याकरिता वेगवेगळ्या धनादेश न काढता बँकनिहाय खातेदारांच्या यादया तयार करून सर्व खातेदारांकरिता एकत्रित धनादेश बँकेत जमा करावा. बँकामार्फत शेतकरीनिहाय मदत त्यांच्या खात्यात जमा करण्यात यावी.
- (vi) निधी मिळाल्यापासून मदतीचे वाटप खास मोहिम आखून त्वरित पूर्ण करावे.
- (vii) राज्यात जाहीर केलेल्या अंतिम पैसेवारी प्रमाणे ५० पैशापेक्षा कमी पैसेवारी आढळून आलेल्या गावामध्ये भूधारक हा अत्यल्प अथवा अल्प अथवा बहुभूधारक असल्याची खात्री गाव नमूना ८ अनुसार करण्यात यावी.
- (viii) मदतीचे वाटप करण्यासाठी व वेळेवेळी आढावा घेण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात यावी. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद हे समितीचे उपाध्यक्ष राहतील तसेच जिल्हा अधिक्षक कृषिअधिकारी व जिल्हा उप निबंधक (सहकारी संस्था) हे या समितीचे सदस्य राहतील. जिल्हाधिकारी कार्यालयातील जिल्हाधिकारी यांनी नेमून दिलेले उप जिल्हाधिकारी हे या समितीचे सदस्य सचिव राहतील. उपरोक्त समितीने या मदत वाटपाचे समन्वयन करावे व निधीचे वाटप शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यावरच होईल याची दक्षता घ्यावी.
- (ix) निधी वितरणासंदर्भातील स्वतंत्र आदेश महसूल (मदत व पुनर्वसन) विभागामार्फत काढण्यात यावे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०१२०१५५३३३७२०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सुधीर कुमार गोयल)

अपर मुख्य सचिव (कृषि) महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव,
- २) मा. उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव,
- ३) मा. मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व)
- ४) मा. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव,
- ५) अपर मुख्य सचिव (कृषि) कृषि व पदुम विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक,
- ६) अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग मंत्रालय, यांचे स्वीय सहाय्यक,
- ७) प्रधान सचिव (वित्त) वित्त विभाग मंत्रालय यांचे स्वीय सहाय्यक,
- ८) सचिव, मदत व पुनर्वसन विभाग मंत्रालय यांचे स्वीय सहाय्यक,
- ९) सर्व अपरमुख्य सचिव /प्रधान सचिव/सचिव मंत्रालय, मुंबई,
- १०) आयुक्त (कृषि) कृषि आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- ११) महालेखापाल - १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
- १२) महालेखापाल - १/२ (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र मुंबई/नागपूर,
- १३) सर्व विभागीय आयुक्त,
- १४) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
- १५) सर्व जिल्हाधिकारी,
- १६) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
- १७) सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,
- १८) सर्व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद,
- १९) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
- २०) सर्व जिल्हा उप निबंधक सहकारी संस्था,
- २१) वित्त विभाग (व्यय-९/अर्थसंकल्प कक्ष / अर्थोपाय कक्ष), मंत्रालय, मुंबई,
- २२) महसूल व वन विभाग (म-३, म-७, म-११,) मंत्रालय, मुंबई ३२
- २३) सर्व सह/उप सचिव/अवर सचिव /कार्यासन अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग मंत्रालय, मुंबई,
- २४) निवड नस्ती, कार्यासन १०-अ, कृषि विभाग,

प्रपत्र

सुधारित दराने रब्बी सन २०१२-१३ (क्षेत्र हेक्टर, रक्कम रुपये लाखात)														
अ.क्र.	जिल्हा	गाव	२ हेक्टर पर्यंत लाभार्थी	शेती पिका खालील क्षेत्र		फळ पिका खालील क्षेत्र		२ हेक्टर वरील लाभार्थी				फळ पिका खालील क्षेत्र		एकूण
		रब्बी	रब्बी	रब्बी	रक्कम	रब्बी	रक्कम	रब्बी	शेती पिका खालील क्षेत्र (एकूण)	शेती पिके पात्र क्षेत्र	रक्कम	रब्बी	रक्कम	रक्कम
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११ (९-१३)	१२	१३	१४	१५
१	पुणे	१८२	१३०११७	८८०३७	३९६२	४४०७	५२९	३४३८२	५७३३६	३१४६१	१४१६	२९२१	३५१	६२५७
२	सातारा	९४	५०२७७	२७२८२	१२२८	१५१३	१८२	७१४३	१४८६५	६४८९	२९२	६५४	७८	१७८०
३	सांगली	१०४	५२४७७	५०८०३	२२८६	४६४७	५५८	२९८०७	६८३५०	२४८६७	१११९	४९४०	५९३	४५५६
४	सोलापूर	११४४	५४४९०३	४७४७३२	२१३६३	३३८१४	४०५८	२०१४४८	४५९६५४	१७०३१०	७६६४	३११३८	३७३७	३६८२१
५	उस्मानाबाद	२९३	१०९६९१	९१०१३	४०९६	१४१६	१७०	४४६७६	१०१९६३	४१११७	१८५०	३५५९	४२७	६५४३
६	अहमदनगर	९७७	६२१४५१	३९२९६६	१७६८३	२०४२१	२४५१	१२२६४२	२३२४७९	११०९२१	४९९१	११७२१	१४०६	२६५३२
	एकूण	२७९४	१५०८९१६	११२४८३३	५०६१७	६६२१८	७९४६	४४००९८	९३४६४७	३८५१६५	१७३३२	५४९३३	६५९२	८२४८८

टिप :- औरंगाबाद (५९१), जालना (४५७), बीड (३६९), उस्मानाबाद (७६) या जिल्ह्यांची कंसात दर्शविलेली रब्बी गावांची ५० पैशापेक्षा कमी आणेवारी असून ती खरीप हंगामामध्ये जाहीर झालेली आहेत. त्यांना मदतीचे वाटप खरीप हंगामात करण्यात आले आहे.